

LXXXI

SEJMIKI GENERALNE 1577 R.

WSTĘP

Podczas walk i rokowań z Gdańskiem Stefan Batory początkowo skorzystać pragnął z uprawnień, jakie nadał mu sejm toruński 1576 r., aby zwołać pospolite ruszenie¹. Ostatecznie jednak król zrezygnował z nieruchliwego i nie dającego się dzielić na oddziały pospolitego ruszenia i postanowił oprzeć się na wojsku zawodowym. Duchowieństwo na synodzie w Piotrkowie uchwaliło królowi *subsidiū charitativū*², a o uniwersał poborowy zwrócił się król do sejmików.

Sejmiki zwołał Stefan Batory uniwersałem z 1 kwietnia 1577 r.³ postanawiając jednocześnie, iż z powodu pośpiechu nie będzie się zwoływać sejmu, lecz ostateczne decyzje zapadną na sejmikach generalnych. Sejmik wielkopolski zebrał się 9 maja w Kole, mazowiecki — 15 maja w Warszawie, małopolski — 15-16 maja w Korczynie⁴. Królewski plan działania, choć niechętnie, zaaprobowano: „Aczkolwiek uważając takowy postępek składania tak powiatowych, jako głównych sejmików w Koronie bez walnego sejmu [...] być nowy i niezwykły [...], wszakże jednak przedsiębiorząc potrzeby i niebezpieczeństwa ze wszech stron na Koronę nagle a wielgie przypadające [...], ten tedy sposób ratunku [...] na ten tylko raz, w żadną sekwelę takowego postępkę na potem nie przywodząc, uważyliśmy [...]; dobrowolnie do tego sposobu się uciekamy, to jest, aby *subsidiū acquirendi nervi* z podatków pospolitych zebrać się mogło”⁵.

Z aktów prawnych, na ów czas wydanych i uchwalonych, w niniejszym wydawnictwie zamieszczamy:

I. *Universales litterae de contributione Prussica* (27 kwietnia 1577 r.)⁶;

II. *Nobilitas Minoris Poloniae ex conventu Corczinensi instituta declarat* (16 maja 1577 r.)⁷;

III. *Uniwersał poborowy roku Bożego 1577*⁸.

¹ *Litterae regiae ad capitaneos datae de litteris primarum restium publicandis*, Bydgoszcz 12 II 1577 r. (A. Pawiński wyd.: *Początki panowania w Polsce Stefana Batorego 1575-1577 r. Listy, uniwersały instrukcje. Źródła Dziejowe*, t. IV, Warszawa 1877, s. 93-94); *Litterae secundarum restium, ut omnes ad arma contra hostes sumenda parati promptique sint*, Bydgoszcz 13 II 1577 r. (ibidem, s. 94-95).

² A. Pawiński, op.cit., nr XCVIII-C, s. 166-169. Na synodzie tym, obradującym od 16 do 24 maja 1577 r., podkreślono wierność zasadom Soboru Trydenckiego oraz potępiono konfederację warszawską 1573 r. Pozostałe jego uchwały por. ibidem, s. XXV.

³ Por.: Ossol. Sygn. XVI F 4356; A. Pawiński, op.cit., s. 106.

⁴ W. Konopczyński, *Chronologia*, s. 142.

⁵ *Litterae universales conventus Maioris Poloniae in Kolo celebrati*, 9 V 1577 r. (A. Pawiński, op.cit., s. 120). Por. też: *Instructio nuntiis ad Regiam Maiestatem a conventu palatinatus Masoviae missis*, 15 V 1577 r. (ibidem, s. 147-149).

⁶ A. Pawiński wyd.: *Stefan Batory pod Gdańskiem w 1576-1577 r. Listy, uniwersały, instrukcje, Źródła Dziejowe*, t. III, Warszawa 1877, s. 33-35.

⁷ A. Pawiński, *Początki panowania w Polsce Stefana Batorego*, s. 156-158.

⁸ VL, t. II, s. 950-959. Uniwersał ten nosi datę 20 czerwca 1577 r.